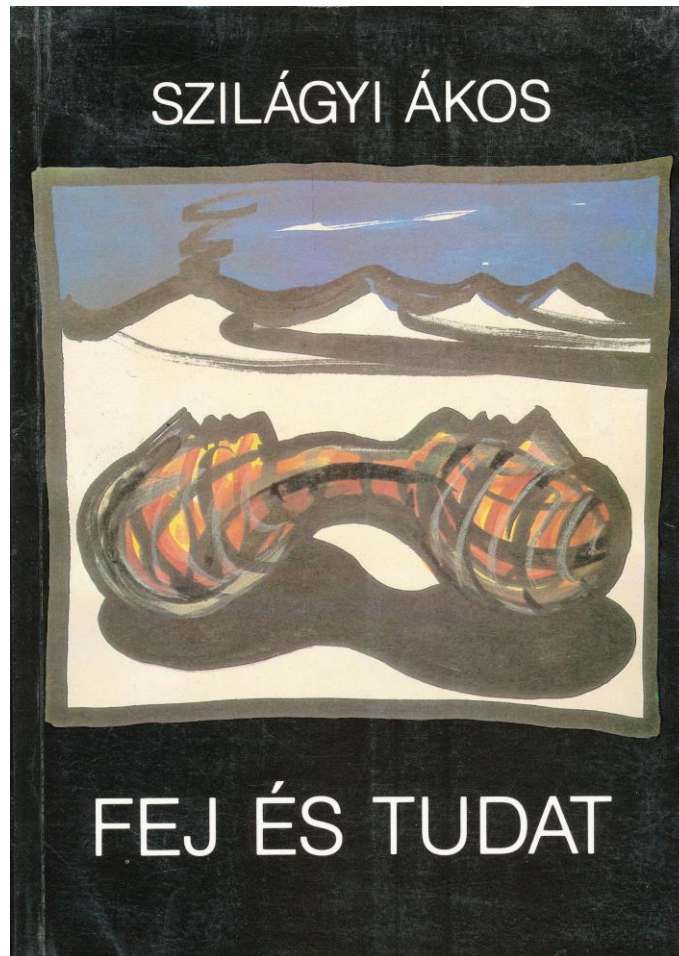

Fej és tudat. Magvető, 1987. A
borító El Kazovszkij munkája.]

Egy fejszöveggyűjtemény darabjai

1

Nagyon jól el tudok képzelni egy kéz, láb, fej nélküli embert (hiszen csupán a tapasztalat tanít rá bennünket, hogy a fej fontosabb, mint a láb). De gondolkodás nélkül nem tudok elképzelni: az vagy kő, vagy állat lenne.

Blaise Pascal: Gondolatok

2

A fejed többnyire dugig tele,
S prédája szüntelen a zsigereknek,
De az a férfi kéje, ha nem szenved
Magát evégett fejteleníti.

Az ivó szerint illő s férfias,
Hogy úgy működjék a fej mint a fasz,
Amelyből a keserű tej lövell.

Berthold Brecht: Szonett iszákosoknak
(Petri György fordítása)

3

...Nincs fejem,
azért nem fáj? Egy-két helyen
a moly kirágta bőrömet,
szenvtelen vagyok és öreg.
Talán már meghaltam, s azért
nem tolakszom a válaszáért?

Nádasdy Ádám: Túl

Más népek inkább a fejeket szerették. Az asszírok minden ellenséges fejért jutalmat fizettek: a katona azon volt, hogy minél többet gyűjtsön össze. Egy Asszurbanipal király korából való domborművön írnokok állnak nagy sátrakban, és levágott fejek számait róják. A katonák rendre jönnek a maguk fejeivel, a fejeket halomba dobálják, bemondják a számukat és az alakulatukat, majd távoznak. Az asszír királyok módfelett kedvelték az ilyen fejtulajdonokat. Ha együtt haladtak a sereggel, akkor főhelyről szemlélték a trófeák beszolgáltatását, és maguk fizették ki a katonáknak a jutalmakat. Ha másutt voltak, meghozatták az egész fejmennyiséget, s csak ha ez lehetetlen lett volna, érték be kénytelen- kelletlen az ellenséges vezérek fejeivel.

*Elias Canetti: Tömeg és hatalom
(Bor Ambrus fordítása)*

Ismert az a következmény is, hogy a fejet tartó atlaszcsigolya rezonanciája révén a csont szétesik, s az ember meghal.

*Zsirinovszkij csodafegyvere
(Népszabadság, 1994. február 3.)*

6

Angyal István építésvezető
búcsúszavai társaihoz 1958
december elsején a kislemezben:

Fiúk, fáj a fejem –

Megyek kihúzatom.

Utóirat a cenzor tollából:

...kihúzni egy fejet, s még egy fejet,
végül az Egész Fejezet-et.

Sárándi József: Akasztófahumor

7

...és ez a két paripa – mondjuk a „fej” és a „szív”
– rengeteg bajlódást és aggodalmat okoz
hajtóinak: állandóan kétfelé húznak, teljesen
eltérő sebességgel. A fej sebessége mindig
nagyobb volt, mint a szívé... eleinte a fej csak
lassanként gyorsult fel...Mindaddig
a fej lassúbb hámbeli társának, a szívnek nem
került nagy erőfeszítésébe, hogy lépést tartson.
Bár a szívnek kezdettől fogva nagyobb
igénybevételt jelentett, hogy a fejhez
szerszámolták, ez a kezdeti igénybevétel
semmiképpen nem volt még súlyos.

Arnold J. Toynbee: Válogatott tanulmányok,

8

Az Ótestamentumot fej nélküli testnek látom;
az Újtestamentum: a fej...

Ludwig Wittgenstein: Észrevételek

9

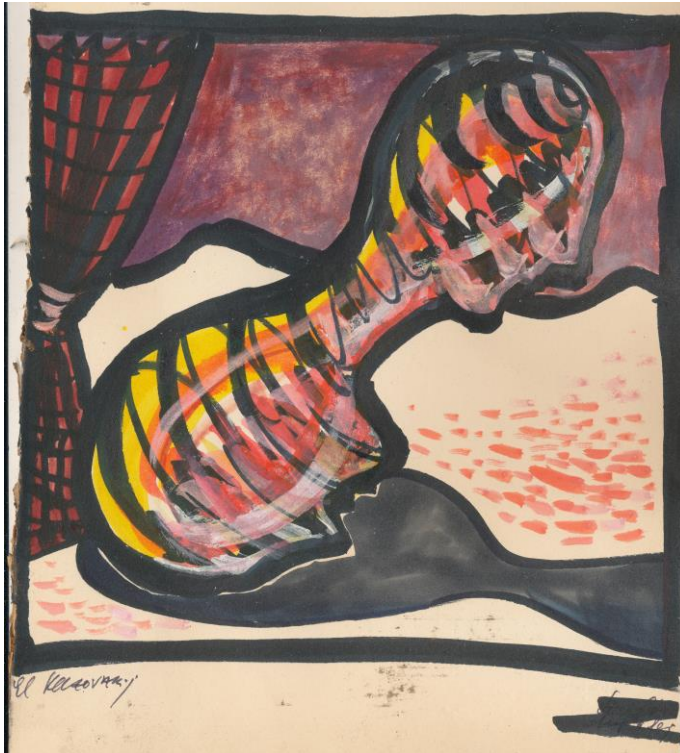
A dolgot így lehetne összefoglalni: „Azt akarom, hogy én levághassam a te fejedet, de te ne nyúlj az enyémhez!”

Charles Baudelaire: Röppentyűk

10

R. B. Onians *The Origins of European Thought* című jeles gondolattörténeti művében már rég kimutatta, hogy „a fej nem más, mint felfelé elhelyezkedő férfi-nemiszerv”.

Róheim Géza: Bűvös tükör

A fej mondja

Salomének

Adass ki nekik, kedvesem!
Vetted fejemet, vész nekem véget!
Versemen mint a kardvason
Csillan meg tulajdon véged.

Elkéstem, lásd, s késésem - kés!
Kullogok utána, birkafajta!
Add meg az utolsó lökést,
Hogy ne legyen okom a haragra!

S ha rád nézek majd véresen
- Csak várj sorodra, várj sorodra! -
Vonzatsz végig a városon
Egyetlen halott mosolyodban

punktum*

ma mélyponton van s e mélypont
fejében fekete éjpont -
pont éj? pont éj? de mért pont?
patapont, kénpont, énpont

ma kéjponton van s e kéjpont
tökélypont, lejjebb: fekélypont –
pont kéj? pont kéj? de mért pont?
megmered: jaj, meredélypont!

ma jajponton van s e jajpont
szétpattanó, jaj szájpont –
pont száj? pont száj? jaj, mért pont?
„muszáj!” – s fejére koppint

ma holtponton van s e holtpont
gyomrában felfordulópont
„mért pont ő? mért pont én? – toppant:
punctum saliens – s punktum!

ma énponton van s egy énpont
sötét pont, rémpont, kémpont!
pusztuló észpont, összpont,
posztokat osztó központ

énpont közeleg (pont jó!)
lidércpont, fénypont – mond dieu! –
jer csak, édes, most pont jó!
járna ezért egy jópont!

énpontból énpontod – túlpárt,
de odaát is az úr tart,
közöttük remegő ponton –
átszököm érted e ponton!

*A vers hangzó változata meghallgatható a szerző honlapján:
<http://www.szilagyiakos.hu/hang/Szil%C3%A1gyi%20%C3%81kos%20-%20L%C3%A9gz%C5%91gyakorlat/15%20punktum.mp3>

énpont – ürbe kiröppent!
énpont – röppálya roppant!
éntömb – tombol benn több én:
„én” én nem leszek többé!

kipontozott hely: énpont –
mért vagyok e helyen pont én?
kitöröl s újra kipontoz,
énponton őriz, kínoz

szépségjegy, gödröcske, álpont,
homlokon bájpont – halálpont,
szétpattan mint pont, mint pánt,
nézi csak, de egész tompán

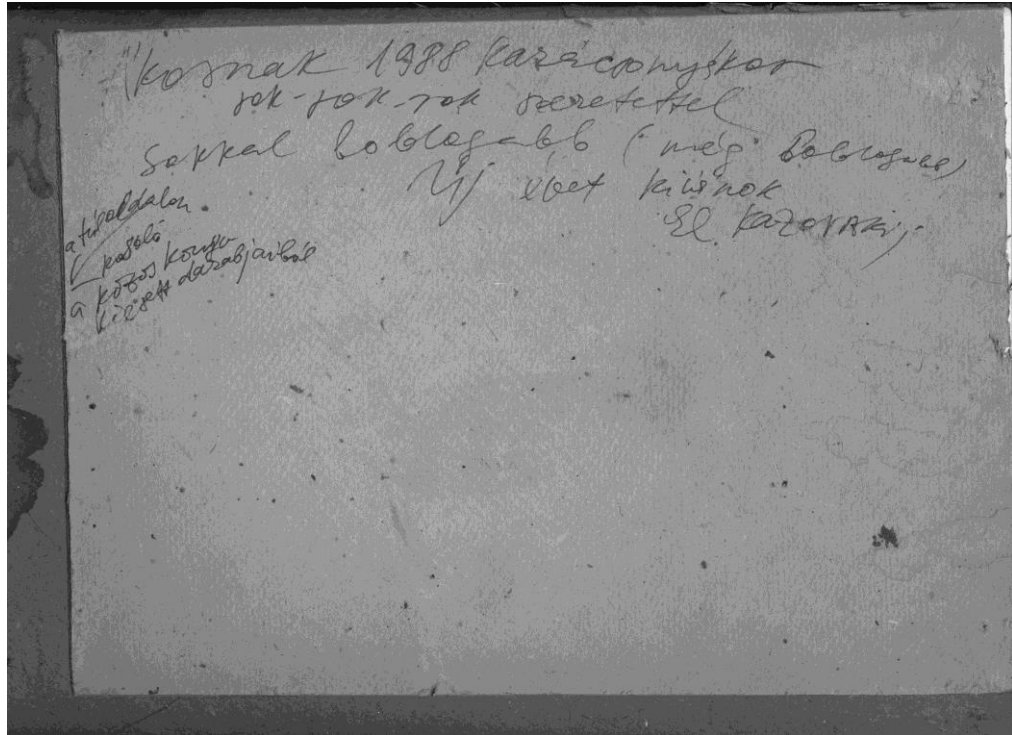
kiindulópont és végpont,
pontot tesznek rá: énpont,
gombostűpont, halálpont,
lepkepont ver – opálpont

szívpont, fejpont – jaj, pont most?
célozz, csak ne legyél pontos!
de szíven üti egy tompor –
honpolgár volt s most honpor

halálom énpont, ónpont,
ólompont – elhaló pont,
jelpont tarkómon – ómen!
s eltompult kórus zeng: ámen!

jelpont s ha jel, hát intő,
annak, ki pontjait ontja –
kinek a személye pont ő?
kinek a személye-pontja?

ne bánd, ha ezen a ponton
pontozott szárnyaim bontom
s röptöm (most ez a bon ton)
mindig újra elrontom

[A fenti kép hátoldalán kézírással: Ákosnak 1988 karácsonykor sok-sok-sok szeretettel sokkal boldogabb (még boldogabb) új évet kívánok El Kazovszkij. Oldalt: A túloldalon a közös könyv kiesett darabjaiból]